

Sygn. akt I UK 180/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 13 grudnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania R. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o prawo do emerytury,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 grudnia 2010 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 7 stycznia 2010 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.**

Uzasadnienie

Decyzją z dnia 24 grudnia 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił R. C. prawa do emerytury na podstawie art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o emeryturach i rentach) w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., powoływanego dalej jako rozporządzenie), uznając, że stanowisko operatora wózków widłowych nie mieści się w wykazie B dział IV poz. 2 załącznika do tego rozporządzenia.

Wyrokiem z dnia 11 marca 2009 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach poczynając od 1 października 2008 r. Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia.

Wnioskodawca zatrudniony był w okresie od 25 sierpnia 1989 r. do 31 stycznia 1995 r. w TWB „E.”, a od dnia 1 lutego 1995 r. do 30 września 1999 r. w spółce z o.o. „E. – Z.” na stanowisku operatora wózka widłowego bezpośrednio na hali produkcyjnej akumulatorów. Do jego obowiązków należało wyłącznie kierowanie wózkiem widłowym na terenie hali produkcyjnej przeróbki ołowiu i produkcji akumulatorów. Wozził różne materiały wykorzystywane przy produkcji płytek ołowiowych akumulatorowych oraz półprodukty z tlenku ołowiu potrzebne do produkcji ogniwi i baterii. Pracę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na terenie zamkniętej hali, w najbliższym sąsiedztwie pieców do wytopu ołowiu i pieców suszarniczych, utrząsalni, cementacji ołowiu oraz w bezpośrednim sąsiedztwie pracowników produkcyjnych przy przetwórstwie ołowiu i produkcji akumulatorów. Będąc narażonym na działanie pyłu ołowiowego i opary ołowiu pracował stale w masce ochronnej, używał rękawic ochronnych, a w razie potrzeby także kwasoodpornego fartucha. Nie wykonywał nigdy pracy poza tą halą, w szczególności na innych wydziałach zakładu czy też na zewnątrz.

W ocenie Sądu Okręgowego, we wskazanym okresie wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował jako pracownik transportu

technologicznego - operator wózków widłowych bezpośrednio na hali przeróbki ołowiu i produkcji akumulatorów na stanowisku wymienionym w wykazie B dział IV poz. 2 załącznika do rozporządzenia. Ponieważ równocześnie wnioskodawca posiada „wymagany okres emerytalny” ponad 33 lat oraz ukończył 55 rok życia, a warunki te spełnił do dnia 31 grudnia 2008 r., spełnia przesłanki do nabycia prawa do żądanego świadczenia z mocy art. 24, 32, 100 i 129 ustawy o emeryturach i rentach w związku z § 8 rozporządzenia.

Wyrokiem z dnia 7 stycznia 2010 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację organu rentowego od powyższego wyroku, dzieląc ocenę Sądu pierwszej instancji, że stan faktyczny sprawy jednoznacznie wskazuje, iż wnioskodawca był zatrudniony nie tylko w stałym kontakcie z ołowiem, ale bezpośrednio przy jego produkcji, uczestniczył bowiem jako pracownik transportu wewnętrznego we wszystkich etapach produkcji ołowiu. Na trafność takiego osądu wskazuje także wykaz stanowisk prac wykonywanych bezpośrednio przy przetwórstwie ołowiu, zawarty w załączniku nr 2 do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa z dnia 30 marca 1985 r., w którym pod poz. 8a nr 6 wymieniono pracowników transportu wewnętrznego z czynnościami międzystanowiskowego transportu kratek, detali, rdzeni, płyt, ogniwi, akumulatorów i baterii ołowianych, a zatem czynności, które wykonywał wnioskodawca. Wprawdzie z akt osobowych wynika, że wnioskodawca powinien być być odsunięty od kontaktu z ołowiem w okresie od 29 listopada 1993 r. do 11 stycznia 1994 r. (okres pomiędzy badaniem zalecającym takie odsunięcie a możliwością powrotu na dotychczasowe stanowisko), jednakże w okresie od 1 do 11 stycznia 1994 r. korzystał z urlopu wypoczynkowego, który to okres podlega zaliczeniu jako okres wykonywania pracy wymienionej w wykazie B. W rezultacie okres od 29 listopada do 31 grudnia 1993 r. wynoszący 33 dni powoduje, że okres pracy wykonywanej w bezpośrednim kontakcie z ołowiem wynosi 10 lat i 4 dni (10 lat, 1 miesiąc i 7 dni - 33 dni).

W dalszych rozważaniach Sąd drugiej instancji stwierdził jednakże, że przy rozstrzygnięciu sprawy pominął okoliczność, iż w okresie zatrudnienia w „E.-Z.” S.A. w latach 1995-1999 wnioskodawca korzystał z 9 dni urlopu bezpłatnego w okresie od 22 do 26 marca i od 29 marca do 1 kwietnia 1999 r., a jako pracownik TWB „E.” (w latach 1988-95) korzystał z zasiłku chorobowego w okresach od 1 do 6 marca

1994 r. i od 2 do 30 sierpnia 1994 r., łącznie przez 35 dni, które to okresy - jako okresy niewykonywania pracy w szczególnych warunkach - winny zostać odliczone zgodnie z art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach. Powoduje to, że wnioskodawca ostatecznie nie wykazał co najmniej 10-letniego okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, o których mowa w wykazie B, gdyż okres ten wynosi faktycznie 9 lat, 10 miesięcy i 20 dni, a w rezultacie nie spełnił przesłanek do wcześniejszej emerytury określonych w art. 32 ust. 1 i 4 ustawy o emeryturach i rentach w związku z § 8 ust. 1 rozporządzenia. Rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego jest zatem nieprawidłowe, gdyż należało zmienić zaskarżony wyrok i oddalić odwołanie wnioskodawcy.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił naruszenie prawa materialnego, a to art. 32 ust. 1 i 4 ustawy o emeryturach i rentach w związku z § 8 rozporządzenia, poprzez niesłuszne przyjęcie, że wnioskodawca legitymuje się 10-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych uprawniającym do uzyskania emerytury w wieku 55 lat.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, jak również uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenie obu zaskarżonych wyroków i oddalenie odwołania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W świetle poczynionego przez Sąd drugiej instancji ustalenia, że wnioskodawca legitymuje się okresem pracy w warunkach szczególnych (wymienionej w wykazie B stanowiącym załącznik do rozporządzenia) w łącznym wymiarze 9 lat, 10 miesięcy i 20 dni, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Prawo to przysługuje z mocy art. 46 ustawy również ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., jeżeli między innymi warunki do przyznania emerytury określone w art. 32 spełnią do dnia 31 grudnia

2008 r. W myśl art. 32 ust. 2, dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagający wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia. Natomiast stosownie do ust. 4 art. 32, wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Za dotychczasowe przepisy należy uważać przepisy rozporządzenia w zakresie regulowanym przez ustawę o emeryturach i rentach, a więc wieku emerytalnego, rodzaju prac lub stanowisk, oraz warunków, na jakich osobom wykonującym prace określone w ust. 2 i 3 art. 32 tej ustawy przysługuje prawo do emerytury (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, OSNAPiUS 2002 nr 10, poz. 243 oraz uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004 r., P 17/03, OTK-A 2004 nr 6, poz. 57).

Według § 8 ust. 1 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w dziale IV wykazu B (między innymi prace wykonywane bezpośrednio przy produkcji ołowiu - poz. 2), nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 50 lat dla kobiet i 55 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 10 lat wykonywał prace wymienione w dziale IV wykazu B. Za wymagany okres zatrudnienia (po zmodyfikowaniu definicji tego pojęcia ustawą z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw, Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) uważa się okresy składkowe oraz podlegające uwzględnieniu okresy nieskładkowe i okresy uzupełniające wynoszące 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn (§ 3 rozporządzenia), natomiast za okresy pracy uzasadniające prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu - okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1 rozporządzenia).

Z dniem 1 lipca 2004 r. do art. 32 ustawy o emeryturach i rentach został dodany ust. 1a, zgodnie z którym przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Zastosowanie art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach do osób, które przed dniem 1 lipca 2004 r. nie spełniły wszystkich warunków nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zostało w judykaturze Sadu Najwyższego uznane za nienaruszające konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej (por. między innymi wyroki z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328; z dnia 22 lutego 2008 r., I UK 228/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 149; z dnia 21 maja 2009 r., II UK 370/08 (LEX nr 509021), a Trybunał Konstytucyjny orzekł o zgodności wymienionego unormowania z art. 2 i art. 32 ustawy zasadniczej (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 lipca 2008 r., K 33/06, OTK-A 2008, nr 6, poz. 106).

Jeśli by zatem wnioskodawca nie spełnił wszystkich warunków do wcześniejszej emerytury przed dniem 1 lipca 2004 r. przy uwzględnieniu obowiązującego wówczas stanu prawnego, to po tej dacie okresy niezdolności do pracy z powodu choroby przypadające po dniu 14 listopada 1991 r. nie mogą zostać zaliczone do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c.